

Тенденції розвитку екосистеми стартапів України

Максим Монета

аспірант кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
email: monetamv@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0004-2730-4298

Науковий керівник:

Марина Аверкіна

д.е.н., професор,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
email: averkinam@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-1517-6434

Спостереження тенденцій розвитку екосистеми стартапів України є важливою частиною роботи над збором даних для подальшого дослідження з метою забезпечення сталого розвитку екосистеми. В попередній роботі було визначено проблему ідентифікації українських стартапів, обмеженість даних та суттєві зміни в екосистемі від початку повномасштабного вторгнення, в зв'язку з невизначеністю та суттєвими змінами в стартапах, спровокованими цією невизначеністю. Даними тезами висвітлюються доступні дані на момент написання й сформульовано тезу для подальшого дослідження.

Більшість звітів про екосистему стартапів України в період 2017 до 2021 року включно висловлювали яскравий оптимізм. Наприклад, в таблиці нижче наведені об'єми інвестування в українські стартапи з 2017 по 2022 роки - згідно аналітики з публічних звітів авторитетного венчурного фонду **AVentures** (Tech Ukraine, 2023), протягом 5 років (з 2017 по 2021 рік включно) цей показник виріс в 3,13 рази.

Згідно з даними міжнародної платформи **Crunchbase** (Crunchbase, 2024), на якій стартапи додають інформацію щодо отриманих раундів інвестицій, кількість інвестиційних угод компаніями у яких відмічена наявність офісу в Україні (headquarters in Ukraine) зменшується щороку й тим більше після початку повномасштабного вторгнення.

Ця вибірка не є достатньо надійною, щоб робити ґрунтовні висновки, адже стартапи самі додають дані про ці події без документальних підтверджень, та критерій наявності офісу в Україні не є вичерпним й визначальним для розуміння, що це український стартап.

Для покращення вибірки були вибрано стартапи, які вказали раунд Pre-seed, Seed або Series A-F. Водночас, ми можемо сформулювати можливі гіпотези й розглянути більше даних та джерел для використання надійнішої методики для їх перевірки.

При аналізі будь-яких даних з міжнародних платформ чи офіційних джерел виникає значна похибка в результатах й ми можемо спостерігати лише загальні тренди. Цю похибку можна пояснити різними методиками ідентифікації стартапів, які приналежні до української екосистеми стартапів.

Більшість організацій не публікують деталі методики ідентифікації, тому що для більшості екосистем це можна зробити за одним критерієм - за місцем інкорпорації.

Натомість при написанні тез було особисто отримано цінний коментар від Дмитра Кузьменка, виконавчого директора Української Асоціації Венчурного та Приватного Капіталу (UVCA), про методику ідентифікації, яку використовує асоціація при аналізі ринку в своїх звітах. Було зазначено про наступних три критерії:

1. Стартап має зареєстровану юридичну особу в Україні.
2. Половина або більше засновників стартапу є громадянами України.
3. Один або більше ключових співзасновників громадяни України та більше половини персоналу працюють в Україні.

Організація **Startup Blink** (Startup Blink, 2024), яка спостерігає за екосистемами стартапів та виставляє рейтинг, має свою методику оцінювання екосистем, яка враховує не менше 33 параметрів в понад 1000 містах в 100 країнах світу.

Рейтинг Startup Blink для України з 2019 по 2021 рік був 31, 29 та 34 відповідно. В 2022-му році 50 та в 2023-му на 49 місці. Дані **Global Innovation Index** (World Intellectual Property Organization (WIPO), 2024) виглядають схожим чином за динамікою – з 36-49 місця в 2018-2021 роках до 57го у 2022 році та 55го у 2023.

Явище, яке ми спостерігали в даних Startup Blink може також свідчити про те, що ранні стартапи, не встигають висвітити свою присутність в Україні до першої інвестиції, бо одразу інкорпорується в інших країнах. Це виникає за цілої низки причин, серед яких недоліки законодавства й судової системи, доступ до фінансів, вимога інвестора.

За оцінкою інвестора Андрія Колодюка (UVCA, 2023):

«Тенденцію ілюструє кількість інвестицій, яка сягнула майже 200 угод. Більше того, їх кількість майже подвоїлася, якщо порівняти з 2021 роком - останнім довоєнним роком. Загальний обсяг інвестицій у проекти з українським корінням протягом воєнного року перевищив 880 мільйонів доларів, але основна частка складалася з інвестицій у п'ять найбільших стартапів. Ця тенденція трималася протягом кількох років поспіль. 666,5 мільйонів доларів - це загальна сума п'яти найбільших угод, яка становить 76,5% інвестицій.»

Важлива проблема даних, яку намагаюся вирішити аналізом загальних показників й статистики – це відсутність єдиного інструмента, де можна було б індивідуально простежувати динаміку розвитку кожного стартапу, хоча б по основних критеріях.

У звіті Startup Genome за 2023 рік (Startup Genome Report, 2023) та супроводжуючих матеріалах (Startup Genome, 2023) опубліковано окрему статтю про екосистему стартапів України, за словами Павла Карташова та Ігора Маркевича з державного «Українського Фонду Стартапів»: «Лише 12% з усіх стартапів повністю припинили свою діяльність. 43% стартапів очікують на

зростання в 2023, базуючись на результатах 2022.» Також в цьому матеріалі зазначено, що «понад 30% стартапів були переміщені в різні країни світу.»

На фоні загального зростання європейських екосистем зростання українського ринку стартапів в 2018-2022 роках є також значним, згідно даних Startup Genome «В Європі спостерігалось 18% збільшення кількості угод Series B+ та зростання на 160% в об'ємі угод Series B+ в 2018–2022рр.»

В тому ж звіті Наталя Єремєєва, директор ГО «Tech Ukraine», згадує про велику кількість грантових та освітніх ініціатив. Під час підготовки матеріалу та роботи, власною оцінкою підтверджую активність таких донорів як USAID, Global Compact Network, GIZ, UKAID Direct та численних європейських програм. Серед українських організацій варто відмітити програму SEED, акселератор 1991, університет SET University та інші.

Наступним кроком виникає гіпотеза, яку потрібно перевірити, можна сформулювати таким чином: «Зростання екосистеми стартапів можна виміряти збільшенням об'ємів інвестицій за рахунок збільшення раундів інвестицій стартапів, які вже досягають зрілості.»

Ключові слова: стартап, екосистема, тенденції, інвестиції.

Список використаних джерел

1. Tech Ukraine. (2023, 05 31). *A Ventures Capital: The DealBook of Ukraine*. Retrieved from Tech Ukraine: <https://techukraine.org/2023/05/31/aventures-capital-the-dealbook-of-ukraine/>
2. Crunchbase. (17 04 2024 p.). Отримано з Crunchbase: <https://www.crunchbase.com/discover/organization/companies/2ee7c9d5aac3b832a5d4a0393969f2d4>
3. World Intellectual Property Organization (WIPO) . (2024). Отримано з Global Innovation Index: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/
4. Startup Blink. (2024). *Reports*. Отримано з Startup Blink: <https://www.startupblink.com/reports>
5. UVCA. (07 06 2023 p.). *Annual Market Overview by UVCA and Mind.ua*. Отримано з UVCA: <https://uvca.eu/news/annual-market-overview-by-uvca-and-mind.ua>
6. Startup Genome. (15 06 2023 p.). *Adaptation & Resilience: First-Hand Insights Into the Ukrainian Startup Ecosystem*. Отримано з THE GLOBAL STARTUP ECOSYSTEM REPORT 2023: <https://startupgenome.com/article/adaptation-and-resilience-first-hand-insights-into-the-ukrainian-startup-ecosystem>
7. Startup Genome Report. (15 06 2023 p.). *The Global Startup Ecosystem Report 2023*. Отримано з Report: <https://startupgenome.com/reports/gser2023>